

porzaam zijn dan
dolk hier luiden?
Wie durft het
bepaalde voor-
t openlijk erken-
die decisief de
lot moet en het
te treden heeft.
van het Oude

te conformeren
le verricht den
ok mede aan de
le leidt den tem-
het Nieuwe Tea-
volken 's Hee-
n offer Hem ge-
ggen: die brengt
bij. Den dag van
Den dag van de
r na.
orde. De tempel
unctie. Het ver-
n erger. Maar
's oproep gehoor
fenschonzoen, de
het huis zijns
en Zijn laatste
oorde krachtige
u gaan verlaten,
teuren.

zijn het offer
den tempel, die
ordeningen van
vertrapt, en die
weerspreken. Zij
hem zeggen. Zij
j zullen zich vrij-
veigeren. En zóó
behouden tot
omst.

K. S.

EVEN

AVAMEN"
ANTEN.

en in het synodo-
den der zich nog
en groen boekje
en is en Gra-
gewoon kranten-
ad der Gerefor-
veled. Heer....."
adje, waarop het

erde Kerk op het

zenden wij U
Generale Synode
men ter kennis-
verzoek, dat alle
t hoofdzak met
arvan zoo spoe-
eeling doen aan
leide, Verlengde

en, namens de
s en Gravamen".
HELHAAS Hzn.
HEIDE.

de a.s. Generale
de letterlijke be-

j de Synode met

rkling uit te

eadvies en
rvallen en ver-

de betreffende
een en uite-
uue Verklaring,
ken zelf bij het
id uitgeschakeld

drukking komen
preking van De-
ale Synode met
overeenkomstig
igenis en Grava-
uue Verklaring
t van bestaan in
e libertas

prophetaand ook in dit opzicht uitdrukkelijk
ruimte is gelaten;

2. betreffende de weringen, schorsingen en afzet-
tingen te erkennen, dat ongeacht de vraag naar
de schuld van door de tuchtmaatregelen getrof-
fenen in hun reactie op de uitspraken en handelin-
gen der Synode de Generale Synode van 1943-1945
concrete schuld heeft, omdat deze weringen, schor-
singen en afzettingen voortgevloeid zijn uit de door
haar opgelegde eischen, die te ver gingen en daarom
niet mochten worden gesteld, waarom revisie en
herstel van geschonden recht noodzakelijk is;

3. de uitspraken der buitengewone Generale Syn-
ode betreffende Art. 30, 31 en 79 K.O. gelet op de
in de kerken levende en bij de Synode ingebrachte
bezwaren terug te nemen en te verklaren, dat de
interpretatie dezer artikelen opnieuw in behande-
ling dient te worden genomen;

4. een studiegcommissie, bestaande uit voor- en
tegenstanders van het z.g.n. nieuwe kerkrecht,
dat door anderen weer het oude kerkrecht wordt
genoemd, te benoemen met de opdracht de zaak
der bevoegdheid van de meerdere vergaderingen
en haar schorsingsrecht in studie te nemen en de
volgende Synode van advies te dienen, welk advies
te voren tijdig aan de kerken moet worden toege-
zonden".

Opgemerkt moet worden, dat Ds W. Baas van
O. en N. Bildtdijk alleen conclusie 1 en 2 en het
desbetreffende deel van het boekje voor zijn reke-
ning neemt.

Een eerste opwelling, die bij mij bovenkwam,
toen ik dit boekje ingezien had, was: waar zullen
de Haagsche predikanten blijven? Hier was een
missive aan al de kerkeraden en ook nog
wel verder, die niet in gesloten enveloppe ver-
zonden is, als indertijd (14 Jan. 1944) de missive
van Prof. Schilder, maar waarvan de inhoud aan
elken postbode, als hij even het bandje afschult,
bekend kan worden. Hier een missive, waarin ge-
constateerd wordt „geschonden recht" en „concrete
schuld" van de Synode-Berkouwer en revisie en
rechtsherstel geëischt worden. Prof. Schilder con-
stateerde de onmogelijkheid voor zich en
alle dienaren des Woords om conflict met de door de
Synode gedane uitspraken te vermijden. Deze broe-
ders vragen handteekeningen, niet aller-
eerst van kerkeraden, maar van losse ambts-
dragers, die zakelijk of in hoofdzaak met den
inhoud instemmen; Prof S. wendde zich offici-
eel tot de kerkeraden, „opdat zij niet
in het onzekere verkeren ten aanzien van de vraag,
of (hij) haar dienaren en ook zichzelf, in staat en
gerechtigd acht, niets te leeren, dat niet in volle
overeenstemming is met uitspraken, die naar zijn
meening innerlijk tegenstrijdig zijn, en deels on-
juist". Verder, wat willen deze ondertekenaars
met die handteekeningen doen? Ze als een soort
petitionnement ter Synode indienen? In voorgaande
dagen is over zoiets door kerkelijke „hoogwaardig-
heidsbekleeders" in ernstig afkeurenden zin ge-
sproken..... Prof. S. schreef echter: Waar evenwel
de Synode zelf de desbetreffende materie heeft af-
gehandeld, is thans de weg tot de kerken in te
slaan", om aldus, via classis en part. Synode, dus
in den kerkelijken weg, bij de eerst-
volgende generale Synode aan te kloppen om
revisie.

Toen Prof. Schilder echter zoo handelde, wendden
verschillende Haagsche predikanten, w.o. Dr A. de
Bondt en Ds Barkey Wolf zich schriftelijk en tele-
grafisch tot de Synode, met verzoek, dat de Synode
toch strenge maatregelen zou nemen, tegen Prof.
S., daar zij zulk optreden revolutionnair
achtten te zijn. En de Synode NAM de gevraagde
maatregelen!.....

Ik herhaal: wat zullen die Haagsche predikanten
NU doen? Mij dunkt, dit optreden moet, in hun
oogen, toch minstens even revolutionnair, zoo niet
erger, zijn, dan dat van Prof. Schilder in Jan. '44!
Immers, wat is toen dat optreden niet scherp ver-
oordeeld en gestraft! En nu worden die veroor-
deelingen en bestraffingen „zoo maar" genegeerd...
Het moet alleen maar jammer voor die heeren zijn,
dat er nu geen zittende Synode is; de „revisie".
Synode is al enkele weken geleden naar huis ge-
gaan. Maar wij zullen dan toch wél mogen ver-
wachten, dat er van hen een paar gepeperde stukken
ter a.s. synodale tafel aanwezig zullen zijn; want
dit moet in hun oogen nu toch wel AL te kras
zijn! (na al, wat op dat gebied al gepasseerd is n.l.)
Of..... zouden zij misschien redeneeren: onze Syno-
den hebben nu getoond mans genoeg te zijn, om
zulke varkentjes te wassen; wij kunnen het ge-
ruet aan hen overlaten? Of..... zouden ze mogelijk
van taktiek veranderd zijn en redeneeren: kalmpjes
aan, broeders, wij moeten proberen, die Friesehe
predikanten bij ons te houden; net doen, of wij
niets zien; niet te veel stof op doen waaien?

Wij wachten maar af.....

Over het Getuigenis en Gravamen zelf zou heel

wat te zeggen zijn. Ik wil slechts enkele opmer-
kingen maken.

Op pg. 1 schrijven de 21 Friesche predikanten:
„maar daarnaast blijft evenzeer het feit bestaan,
dat bij de afvaardiging naar de buitengewone Ge-
nerale Synode er zoo angstvallig mogelijk voor is
gemaakt, dat ernstig bezwaarden naar deze Synode
werden afgevaardigd. Ook de arbeid dezer Synode
draagt het kenmerk der eenzijdigheid..... De min-
derheid in de kerken is eenvoudig machteloos ge-
maakt, doordat zelfs geen enkele ernstig bezwaarde
als afgevaardigde in de buitengewone Generale Syn-
ode zitting heeft kunnen verkrijgen..... Er werd
zonder hen over hen gehandeld. De eenparigheid
van deze Synode heeft dan ook weinig betekenis.
Ook werd het blijkbaar niet noodig geacht ons te
hooren vóór er besluiten werden genomen".

En dan volgt: „Wij laten ons echter daardoor
ook nu niet weerhouden om met een Getuigenis en
Gravamen ons tot u te wenden, opdat in den kerke-
lijken weg met inwachting van den zegen des Hee-
ren al het mogelijk worde gedaan tot sanering
van den toestand, tot wegneming van hetgeen be-
nauwt, drukt, verdeelt en breekt!.....

Een eerste opmerking, die ik hier zou willen
maken, is deze: acht zij werkelijk, broeders, dat zij
met dit Uw Getuigenis en Gravamen nog in den
kerkelijken weg zijn? Op de hoeveelste revisie
blijft zij Uw hoop gevestigd houden? De Synode-
Berkouwer was reeds een revisie-synode van de
Synode-Meyster, die de bewuste besluiten in 1942
nam. De Synode-Duursema moest weer revisie
geven van de besluiten der Synode-Berkouwer! Nu
weer een Synode, die de besluiten der Synode-Duursema
aan revisie moet onderwerpen? '42, '43, '46,
nog eens '46, '49, '52, '55, enz.? Tot hoelang denkt
zij zoo door te gaan? Tot eindelijk een Synode eens
voldoening geschonken heeft? Maar als dat in
1955 nog niet geschied is, wat dan? Dan weer naar
1958? Is dat de kerkelijke weg? Het is wel een
weg, maar de kerkelijke? Vindt zij bovendien
niet, dat zij op deze wijze voortgaande, knap aan
het „zeuren" raakt? Als in een huisgezin een kind
zoo bleef zeuren, zou vader al lang gezegd hebben:
„en nu is het uit, je weet nu, hoe ik erover denk".
Het zou mij dan ook niets verwonderen, als de a.s.
Synode, die zich de laatste jaren in de synodocrati-
sch geregeerde kerken, inderdaad zulke hiërarchi-
sche „vader"-allures is aan gaan meten, zulk
een antwoord gaf natuurlijk..... in den „juisten
toon"!!!

Maar verder, Friesche broeders, wat schrijft zij
op pg. 5? „En daarmede is tevens vastgesteld, dat
gezondigd is in de weringen, schorsingen en afzet-
tingen, die voortgevloeid zijn uit de eischen der
Synode, die te ver gingen..... Maar de schuld der
Synode maakt het ons onmogelijk, ons bij den
stand van zaken betreffende de weringen, schor-
singen en afzettingen neer te leggen. Zij bezwaren
al te zeer onze conscientie". Die schorsingen zijn
begonnen in Maart 1944, bijna twee jaar ge-
leden! En zij zijn reeds opgelopen tot in de hon-
derden! In Groningen ging het met meer dan
50 tegelijk! Die bezwaren al te zeer
Uw conscientie! Maar hoe lang houdt zij
het nog uit met zulk een bezwaarde conscientie?
Tot '55 of '58? Gij erkent toch, dat die geschorste
en afgezette broeders van Christus opdracht
hadden het Woord te brengen; dat Christus
hun mond geopend had? Gij zaagt, hoe hij door
mensen gesloten werd en zij erkent: in dat
sluiten is gezondigd! Hoe meent zij dit? Wilt
zij zeggen: het is en blijft zondig, dat die mond
gesloten werd? of..... wilt zij alleen maar zeggen:
die sluiting zelf is wel verantwoord, maar in die
procedure is wat gezondigd? Zeg ons dit duidelijk;
want zij schrijft ook: „Wij keuren ook niet alle
gedragingen der nu vrij gemaakte goed. Ook bij
hen is naar ons gevoelen ongetwijfeld schuld".

Ik meen uit Uw Getuigenis op te moeten maken,
dat zij de weringen, schorsingen en afzettingen,
als zoodanig afkeurt; dat zij het als zonde ziet,
DAT er geschorst en afgezet is! Maar dán is die
zonde ook zóór ernstig; een rechtstraads ingaan
tegen Christus, n.l.: weggagen, dien, die Hij zendt!
Hoe lang zult zij dát nog dragen? Gij, Dr Schel-
haas vormt met Uw gemeente van Tzummarum,
een lichaam van Christus; Uw kerkeraad heeft daar
het hoogste gezag; weigert zij a.s. Zondag den
kansel, als dat zoo eens uit zou komen, b.v. aan Ds
Doekes van Rotterdam? Om reden, dat die door
de classis Rotterdam destijds is afgezet? Zoo ja,
dan werkt zij, nog elk moment, daadwerkelijk mee
aan die schorsingen en afzettingen, die naar Uw
getuigenis, Uw conscientie „al te zeer" bezwaren!
En zoo zij dat niet wilt, weet zij dan een anderen
weg, dan U oogenblikkelijk met woord en daad
VRIJ MAKEN van die besluiten tot wering, schor-
sing en afzetting? Ik niet!

Bovendien, de K.O. geeft er U het recht toe; of
liever; de K.O. geeft niet eens dat recht, de K.O.
zegt in art. 31 heel eenvoudig: voor iemand, die
strijd met Gods Woord of de K.O. bewezen acht,
ZIJN ze eenvoudig niet vast en bondig.

Aan dat artikel hadt zij onwrikbaar vast moeten
houden. Het spijt mij, dat Uw houding in dezen
zoo slap is. Zeker, zij erkent: „Door de conclusies
der buitengewone Generale Synode is Art. 31 K.O.
naar ons oordeel voor een belangrijk deel van zin
en kracht beroofd en daardoor een belangrijke rem
tegen hiërarchie weggenomen. Bovendien is bij
conflict het verbreken van het kerkverband vrijwel
steeds noodzakelijk geworden". Gij schrijft: „nood-
zakelijk"! Maar, waarom hebt zij het dan tot
nog toe niet gedaan? Gij eindigt met het slappe,
onkerkelijkke: „Daarom dringen we bij Uw ver-
gadering met groote ernst en kracht aan op revisie
van de beslissingen der buitengewone Generale Syn-
ode ten aanzien van Art. 31 K.O." Gij hadt vast
moeten houden aan dat artikel, toen een Syno-
de dit en andere artikelen, ja, in
wezen de heele K. O. van zin en kracht
berooft. Want, wat doet een Synode, wier grenzen
en bevoegdheden in de K.O. geregeld zijn, anders,
wanneer zij gaat verklaren, dat zij boven de K.O.
staat? Gij „zit" nu onder een, in wezen, hiërarchisch
lichaam, dat Uw klachten en verzoeken naast
zich neer zal leggen; o, zeker, vermoede-
lijk, met een heel vriendelijk gebaar en de mede-
deeling: „gij kunt gerust bij ons blijven; alleen
maar, conformeer U nog langer „de facto".....
Desnoods verdragen wij wel, dat U elke drie jaar
een „Getuigenis en Gravamen" op onze synodale
tafel deponereert; wij zijn NU, anno 1945 en vervol-
gens, zoo verdraagzaam als nooit tevoren!"

Ik vrees dan ook ernstig, dat zij U uiteindelijk
„in zult laten pakken"; ik grond dit vermoeden op
hetgeen zij meedeelt op pg. 2 in verband met wat
zij, met grooten ernst aan de Synode verzoekt uit
te spreken, onder 1. a. b. en c. Op Donderdag 18
April 1946 toch werd door de Deputaten der buiten-
gewone Generale Synode te Leeuwarden tegenover
U verklaard, „dat „Toelichting", Praeadvies en
Zestien punten geheel vervallen en verdwenen zijn,
dat de zakelijke inhoud van de betreffende uitspra-
ken van 1905 en 1942 alleen en uitsluitend te vinden
is in de Nieuwe Verklaring, zoo-
dat ook de betreffende uitspraken zelf hierbij uit-
geschakeld zijn". Blijkens Uw verzoek onder 1. a.
b. en c. acht zij deze verklaring voldoende. Geachte
Friesche predikanten: deze heele verklaring van
Deputaten zegt niets; is een zuiver formeel ge-
zegde. Leest zij het „Gereformeerd Weekblad"?
B.v. de artikelen van Dr J. Ridderbos? Hebt zij
oort gemerkt, dat hij ook maar iets loslaat van de
argumentatie van „Toelichting" en Praeadvies?
Zeker, formeel zijn ze van de baan; maar ma-
terieel oefenen zij in het synodocratische kamp
volle heerschappij uit. Ik zou wel eens
willen zien, hoe er geargumenteerd werd,
als er weer eens, officieel van synodewege, een
toelichting uitgegeven werd op deze Nieuwe Ver-
klaring. Het is mijn vaste overtuiging, dat we er
zakelijk de argumentatie van de oude „toelichting"
en het praeadvies in terug zouden vinden. Dwingt
U de genoemde deputaten daarop eens een scherp,
niets verdoezelend antwoord te geven.

Gij begeert de „overbrugging van tegenstellin-
gen" en het „hervinden van den vrede". Dat doen
wij ook; maar de duurzame vrede zal alleen ge-
vonden worden, als alles, wat ons scheidt, helder
en scherp aan het licht gebracht wordt van beide
kanten. Een moeilijke, een vermoedelijk zeer lange
weg.

Maar doe NU óók, wat Uw plicht is: bezwaar
Uw conscientie geen dag langer en maak U vrij
van wat U bezwaart en herstel de eenheid met
Uw broeders, die uitgeworpen zijn, VANDAAG
NOG!

Leiden.

P. JASPERSE.

HOUWERZIJL.

Men weet het geval. Te Houwerzijl had de kerke-
raad zich vrijgemaakt van de schismatieke en on-
schriftuurlijke en accordschennende besluiten der
„synode", en de gemeente had daarin volkomen
bewilligd. Te Groningen in kort geding wilden
degenen, die het kerkeraadsbesluit, hoewel geheel
wettig, niet voor vast en bondig hielden, en daarom
een nieuw gezelschap stichtten, kerkeraad en ge-
meente van de kerkelijke goederen berooven. Maar
de Groningsche rechtbank erkende den kerkeraad
in volle rechten; de synodocraten werden afgewe-
zen. Zij gingen toen naar Leeuwarden. Een rech-
ter, die aldaar ouderling is in de synodocratische
kerk en van Kuiper en Rutgers blijkbaar niet veel
wil weten, gaf een vonnis, dat den synodocraten
de gebouwen in handen stelde. Het kleine troepje
trok de flinke kerk in, de gemeente trok er uit,
en stelde zich tevreden met een schuur. Ze hield
zich in één woord prachtig. „Moreel" won zij vóór
en na.

Intusschen kwam de zaak voor den Hoogen
Raad. Tot onze groote blijdschap heeft deze de
Leeuwarder beslissing vernietigd. De kerk
kan haar gebouw weer binnentrekken.

Natuurlijk is hiermee het recht nog niet defini-